

מי שנותן עצה, חשוב יותר.

ישיבתי עם קבוצת בחורים, שלומדים בישיבה, בו משמשים בצוות שני סוגי אנשים יש את המגיד שיעור, וישנם משפיעים שמייצעים ומשוחחים עם הבחורים.

באותו ישיבה הבחורים מכבדים יותר את המגיד שיעור, והתגלה ויכוח סוער בין הבחורים לגבי חשיבותם של המשפיעים. הבחנתי ששורר מתח מסוים ביניהם: מי יותר חשוב? מי נצרך יותר במלאכת החינוך? המג"ש שמלמד תורה? או המשפיע. שמקשיב, נותן עצה ומלווה?

האמת היא שזה ויכוח סרק - כי שניהם נצרכים ביותר.

אבל כבר קדם הרבי מווארקא לענות תשובה מפתיעה על כך: (מובא בספר בית יצחק)

שאל הרב"ק רבי יצחק מאיר זי"ע, בעל חידושי הרי"ם מגור, את הרבי רבי מנחם מנדל מווארקא זי"ע:

"מדוע הקדימה התורה את חוטב העצים לשואב המים?"

הרבי מווארקא ענה:

"חוטב עצים - לשון עצה!

"מי שחוטב לתת עצה ליהודי - לקימו - חשוב יותר משואב מימה של תורה!"

הרבי מווארקא דרש דרשה מדהימה:

"חוטב עצים" - לא "עצים" "עצים" - לשון עצה! מי שחוטב - חותך, מעצב, נותן עצה ליהודי.

"שואב מימין" - מי שמושך מים - מי שדולה מימה של תורה ומחדש בה חידושים.

והתורה הקדימה את חוטב העצים לפני שואב המים! מי שנותן עצה ליהודי - חשוב כמי שמחדש חידושי תורה!

הרבי מווארקא מלמדנו:

א. שניהם חשובים. שניהם נצרכים ביותר. המג"ש והיועץ - שניהם בונים את נפשות הבחורים.

ב. אבל התורה הקדימה. "חוטב" קודם ל"שואב". העצה קודמת לתורה. כי בלי עצה - התורה לא תיכנס.

ג. מי שנותן עצה: לא רק משפיעים ומטפלים מקצועיים. אלא גם מגיד שיעור, משגיחים, מלמדים, הורים, - כל מי שנותן עצה טובה - "חוטב עצים".

ד. "לקימו". לא רק לתת עצה - לתת עצה "לקימו" - שתקים אותו. שתעמיד אותו על רגליו.

אשר על כל אל תתנוכחו מי חשוב יותר שניהם חשובים. שניהם נצרכים, אבל הרבי מווארקא מגלה: בלי "חוטב עצים" - ה"שואב מימין" לא יצליח, בלי עצה טובה - המים לא יגיעו.

כי בחור שצריך עצה ולא מקבל - לא יוכל ללמוד תורה. בחור שצריך ליווי ולא מלווה - המים לא ייכנסו. "חוטב עצים" - התשתית. "שואב מימין" - הבניין. ואי אפשר לבנות בלי תשתית.

"מחוטב עצים עד שואב מימין". העצה קודמת למים. הליווי קודם ללימוד. והשניים ביחד - בונים אדם שלם.

שבת שלום ואהבה
פרח אלתון רייזן

הנפש והחינוך

ע"פ התורה

תשפיע על האחר

זה היה מפגש הכנה לראש השנה למתפללי בית המדרש. שם מתפללים אברכים ובחורים טובים וחשובים.

אבל יש שם גם סגנון שונה, בני נוער פחות מחוברים.

והשאלה עלתה: כמה אדם רגיל צריך להשקיע בשאר המתפללים? מה עושים עם הבחורים המתמודדים? האם להאיר להם פנים? לתפוס קשר אישי ולהשפיע? או שכל אחד יחשוב על עצמו וילדי בלבד?

הבאנו את דברי החתם סופר (חת"ס החדש) בפרשת נצבים - שמחלק בין שני סוגי אנשים:

"האדם צריך לראות שלא לבד שהוא עצמו ישלים את נפשו ולעבוד את ה' - אלא עליו גם להשתדל לזכות הרבים וללמדם דרכי ה'.

כי זה החילוק בין חנוך לאברהם:

חנוך ראה רק להשלים נפשו ולדבק עצמו בה' - אבל לא להשגיח גם על אחרים.

וזה שנאמר: "ויתהלך חנוך את האלוקים", שכל מידותיו היו לדבק עצמו - ולא להשגיח על אחרים.

"ואינו כי לקח אותו אלוקים" - לאחר שלקח אותו - לא היה עוד בעולם.

חנוך - היה צדיק מושלם, "התהלך את האלוקים", אבל - רק בשביל עצמו. "לא השגיח על אחרים" ולכן - "איננו" - כשנפטר, לא נשאר ממנו כלום בעולם.

מה שאין כן אברהם אבינו, שאצלו נאמר: "כי ידעתי למען אשר יצוה את בני ואת ביתו אחריי".

השגיח גם על בני דורו להכניסם תחת כנפי השכינה.

ועל ידי זה גם לאחר פטירתו מן העולם - נשאר גם כן בזה העולם.

על ידי בניו ותלמידיו אשר הלכו בדרכיו - והיה כמו שאברהם אבינו הוא בעצמו כאן - ועובד את ה'.

"הנסתרות" מול "הנגלות"

החתם סופר ממשיך ומפרש את הפסוק:

"הנסתרות לה' אלוקינו"

היינו מי שעושה מעשים טובים בנסתר - מזה אינו יודע רק ה'. ובוודאי גם על זה יש שכר גדול.

אבל עכ"פ בזה אינו מזכה רבים.

אבל "הנגלות" - דהיינו שעושה מצוות ומעשים טובים בגלוי - בזה הוא "לנו ולבנינו" - שעל ידי זה גם בניו ואנשים אחרים ילמדו. "לעשות את כל דברי התורה הזאת".

והיא עד עולם - שגם אחר שנפטר נשארים בניו ותלמידיו ותלמידי תלמידיו עד סוף כל הדורות.

שני סוגי צדיקים: "הנסתרות" - עובד ה' בהצנע. שכר גדול - אבל "אינו מזכה רבים". "הנגלות" - עושה בגלוי. ועל ידי זה - "לנו ולבנינו עד עולם" - השפעה נמשכת לדורי דורות!

לסיכום אנו למדים:

א. אל תהיה חנוך. חנוך היה צדיק מושלם - אבל רק לעצמו. "ואינו" - כשעלה, לא נשאר הימנו כלום.

ב. תהיה אברהם. אברהם השגיח גם על אחרים. ולכן - "כאילו הוא כאן" - הוא נשאר לעד.

ג. הבחור המתמודד בביהמ"ד: הוא צריך אותך. חיוך. הארת פנים. מילה טובה. זה לא "לזכות הרבים" - זה להיות אברהם.

ד. "הנגלות" - לנו ולבנינו. כשאתה עושה טוב בגלוי - אחרים לומדים. וזה "עד עולם".

ה. לקראת ראש השנה: אל תגיד רק "תזכני בדין". תגיד "תזכני לזכות את הרבים". זה ההכנה הטובה ביותר.

חיוך לבחור. מילה טובה. הזמנה לסעודת שבת. קשר אישי. אתם לא "מזכים רבים" - אתם עושים את עצמכם אברהם. ואברהם - "נשאר לעד".

"הנסתרות לה' אלוקינו" - והנגלות לנו ולבנינו עד עולם. תעשו בגלוי. תשפיעו. ותישארו - עד עולם.

שו"ת - למה הקב"ה מסתתר?

השאלה?

"למה אני מרגיש לפעמים שהקב"ה מסתתר ממני?"
שאלה שכל אדם שואל. רגעיים שו" נראה רחוק. שהתפילה לא זורם. שהחושך גובר. "איפה אתה, ריבנו של עולם?"
התשובה!

הרבי מנחם מנדל מווארקא (מובא בקונטרס זיקוקין דנורא) הופך את השאלה למשל לידים - ומגלה שהתשובה פשוטה ועמוקה כאחד:
"אנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא" (דברים לא, יח).

הוא שמשחקים בהסתר ומחבואים.
הילד המסתתר קורא ממחבואו אל חבירו:
"חפש ומצא אותי!"
אם פיקח הוא הילד - הרי הוא הולך אחר הקול.
ומחפש את חבירו המסתתר - עד אשר מוצאו.

זהו ענין הסתר פנים:
הקדוש ברוך הוא אומר: "אנוכי הסתר אסתיר פני".
ואתה, בן אדם - חפש ומצא אותי!
אם בר דעת הוא - הרי הולך אחר הקול.
מבקש את האלוקים - עד שהוא מוצאו.
הקב"ה לא נעלם - הוא מסתתר!
ומהמחבוא הוא קורא:
"חפש ומצא אותי!"
מה זה אומר לך?

משל הילדים של הרבי מווארקא מגלה שלוש נקודות:
א. ההסתרה - משחק, לא עזיבה. ילד שמתחבא - לא עזב את המשחק! הוא בתוך המשחק. הוא רוצה שימצאו אותו. הקב"ה לא עזב אותך - אדרבה הוא מחכה שתחפש.

ב. הוא קורא! "הילד המסתתר קורא ממחבואו" - הקב"ה לא שותק! הוא קורא אליך מתוך ההסתרה. "אנוכי" - אני כאן! "הסתר אסתיר" - אבל "אנוכי" קודם - גם בהסתרה יש "אנוכי".

ג. "אם פיקח הוא" - הבחירה שלך. ילד טיפש שומע את הקריאה - ולא מחפש. ילד פיקח - הולך אחר הקול. "מבקש את האלוקים - עד שהוא מוצאו". לא מוותר. מחפש עד שמוצאו.

התשובה לשאלתך:
הוא לא עזב. הוא התחבא. הסתרת פנים - משחק מחבואים. הוא שם. הוא מחכה.

הוא קורא. "אנוכי" - אני כאן! גם בהסתרה - הוא קורא לך מהמחבוא. חפש את הקול.
תחפש. "אם פיקח - הולך אחר הקול". אל תוותר. אל תייאש. תחפש - "עד שהוא מוצאו".

לקראת ראש השנה: ההסתרה - הוא הזמנה לחפש. ראש השנה - הזמן למצוא
אתה מרגיש שהקב"ה מסתתר? זה סימן שהוא קורא לך! "חפש ומצא אותי!" ההסתרה היא לא עונש - היא הזמנה. לא ריחוק - משחק. ומי שפיקח - הולך אחר הקול, מבקש את האלוקים - עד שהוא מוצאו".

התבוננות

במשנת האידה

הרגלים, לא מספיקים.

ולכן כתוב: "שימו לבבכם לכל הדברים".

ובמדרש: צריך שיהיה עינו ולבו לדברי תורה.

היינו שיהא עובד ה' בלב, ועינו ולבו תמיד שם - כי היא חיינו.

ומסיים: "ואשר תצונו את בניכם" - שאם יהיה עיניהם ולבם לדברי תורה - יצו גם בניהם לשמור ולעשות.

הכתב סופר מדייק: "שימו לבבכם" - עינו ולבו לדברי תורה. לא רק "עשייה" - אלא "לב! ורק אם יש לב - יצונו גם בניהם", בלי לב - אין העברה לדור הבא.

חידוש חרף: מי שמקיים מצוות רק מהרגל - לא ילמד את בניו! למה? כי אין לו מה להעביר! הוא עצמו היה פורק עול - אלמלא ההרגל. אין אהבה, אין יראה - רק הרגל והרגל לא עובר בירושה.

הפתרון: "כתבו לכם" - מחדש!

כל אחד אף על פי שיש לו ספר תורה מאבותיו - מצווה לכתוב משלו (סנהדרין כא ע"ב).

"כל הכותב לו ספר תורה - כאילו קיבלה מהר סיני" (מנחות ל ע"א).

ונראה להמתק: מצוות כתיבת ספר תורה - שכל אחד מצווה לכתוב מחדש - להראות כי אינו מקיים התורה משום מנהג אבותיו שהרגילו אותו.

אלא שמקבל עליו התורה והמצוות בכל לבו מחדש.

ויפה אמרו: כל הכותב ספר תורה - כאילו קיבלו מסיני - שבזה נראה כי היה מקבלו מסיני כשהיה עומד בתחילת קבלתו.

ואמר רבא: אף על פי שיש לו ספר תורה מאבותיו - מצווה לכתוב משלו שלא תהיה התורה למצוות אנשים מלומדה מאבותיו.

והכתב סופר מוסיף נקודה חדא:

בכנס של הורים לקראת השנה החדשה, דיבר אחד הנואמים על החשיבות של הרגלים נכונים: "אחד מיסודות החינוך הוא להרגיל את הילדים להרגלים טובים של קיום התורה והמצוות".

לאחריו דיברתי והוספתי סיג ואזהרה על דבריו - מתוך דברי הכתב סופר החדש בפרשת וילך:

שלוש מדרגות בקיום מצוות "יש שלוש מדרגות במקיימי מצוות ה'":

יש עובד מאהבה. ויש עובד מיראה.

ויש אשר אין עושים רק מפני שרגילים בהם - והרגל נעשה טבע.

ומנהג שנהגו אבותיהם מקטנות בדיהם - ככל ענין ודבר רשות שרגיל אדם בו מקטנותו.

וקרא (ישעיה כט, יג): "ותהי יראתם אותי - מצות אנשים מלומדה".

הכתב סופר מגדיר שלוש מדרגות - והשלישית היא הבעייתית:

מדרגה א': עובד מאהבה - הלב חושק בתורה. הוא מקיים כי הוא רוצה.

מדרגה ב': עובד מיראה - ירא מו' ומקיים מחויבות. הוא מקיים כי הוא מחויב.

מדרגה ג': רגיל בלבד - "אין עושים רק מפני שרגילים בהם", "ככל ענין ודבר רשות שרגיל אדם בו מקטנותו" - כמו כל הרגל אחר. "מצות אנשים מלומדה".

הבעיה: הרגל לא מעביר

"מי שעובד מאהבה או מיראה - מלמד לבניו: 'שמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט'".

אבל מי שאין בו אחד משניים אלו, רק משום שכבר רגיל והרגל נעשה לו טבע, וקשה לו הפרישה, זה לא ילמד לבניו תורה ולא ירגיל אותם בה!

כי גם הוא כבר היה פורק עול התורה והמצוות - אם לא שהיה רגיל בו.

לב הבחור

משפיעים אישיים וקבוצתיים

להתאמת משפיעי פל' - 053-3120261

לב הילד

מרכזי קידום אישי בתתי"ם

פל' - 050-4150217

ייעוץ וליווי חינוכי ניהולי

למערכות חינוך, תתי"ם וישיבות

פל' - 053-3101081

י"ל ע"י מפעל האידה בראשות המחנך הרב אלחנן רייזמן - לקבלת העלון, תגובות, הארות נא לשלוח מייל: m025667066@gmail.com

אתר: ahira.org

טלפון: 02-566-7066 דוא"ל: info@ahira.org

האידה
אור לכל אחד